

B. O.

"Engineering and Western Civilization",
James Kip Finch, New York [etc.] 1951 :
[recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 3/4, 653-654

1958

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.



kę, *Droga od kierata — Zarys historii techniki czasów nowożytnych*. Wynalazki i odkrycia wynikają z ducha epoki, a mają tę właściwość, że pobudzają myśl ludzką do dalszych badań nad zapoczątkowaną przez siebie dziedziną wiedzy czy techniki. Nowe ważne odkrycie daje początek serii odkryć doprowadzających w końcu do pełnego urzeczywistnienia idei podjętej w pierwszej próbie.

Główny problem techniki czasów nowożytnych — zdaniem autora — i nic przewodzi książce stanowi tworzenie i coraz sprawniejsze wykorzystywanie nowych źródeł energii. Punkt wyjścia stanowią kierat-młyn deptakowy i koło wodne, od którego droga prowadzi przez maszyny parowe, motory elektryczne, silniki spalinowe i turbiny do osiągnięć techniki naszych czasów. Autor wykazuje, jak uzyskaniu nowego źródła energii towarzyszą wynalazki wykorzystujące jego możliwości.

Książka przedstawia jakby ciąg zalebiających się zyciorysów wybitnych postaci techniki czasów nowożytnych. Dążeniem autora jest pokazanie jak technika wkracza w ich życie, pobudza i zmusza do podjęcia prac nad określonym zagadnieniem. Ukazywanie więzi między życiem gospodarczym, kulturalnym i techniką jest najciekawszą stroną książki. Stara się również autor o podkreślenie jedności nauki i techniki światowej (w rozumieniu zachodnio-europejskiego i amerykańskiego kręgu), współzależności różnych dziedzin nauki i techniki.

Książka jest przeznaczona dla szerokiego kręgu czytelników, ale dzięki odejściu od suchej rejestracji faktów może zainteresować i historyka techniki. Może też być pożyteczna przy poszukiwaniu materiałów biograficznych.

S. F.

James Kip Finch, *Engineering and Western Civilization*, Mc Graw Hill Book Company, New York-Toronto-London 1951, s. 397.

Książka *Technika a cywilizacja zachodnia* poświęcona jest rozwojowi techniki, w szczególności w krajach anglosaskich. Aczkolwiek autor przedstawia zarys historii tej dziedziny od jej początków w odległej starożytności, to jednak na pierwsze trzy rozdziały obejmujące starożytność, wieki średnie i okres przodowania Francji (XVII i XVIII w.) poświęcił tylko 39 stron, to znaczy dziesiątą część książki. Szersze omawianie zagadnienia rozpoczyna się od momentu wkroczenia Anglii na czoło światowego postępu technicznego. Ponieważ główny nacisk położono na rozwój techniki w Anglii i Stanach Zjednoczonych, materiał zawarty w książce jest bardziej wyczerpujący odnośnie czasów nowożytnych, a szczególnie nowoczesnych, niż odnośnie okresów poprzednich.

Dla okresu gdy postęp techniczny stał się domeną przede wszystkim anglosaską, omówione zostały w kolejnych rozdziałach następujące zagadnienia: ówczesna technika brytyjska (stal i para, transport i produkcja manufaktur), *Era Wiktoriańska*, (Brytania imperium przemysłowym i mocarstwem światowym), *Amerykańska inżynieria w XIX w.* (rozwój terytorialny — transport

koleje żelazne), *Nowa technika* (powstanie nauk inżynierskich). Na te zagadnienia poświęcono 58 stron.

Główną część książki (232 strony) traktuje o technice nowoczesnej i jej poszczególnych dziedzinach. Poruszono tu następujące zagadnienia: transport, surowce (górnictwo, hutnictwo i przemysł chemiczny), energia mechaniczna i elektryczność, przemysł (produkcja masowa, łączność i elektronika), konstrukcje.

Kilka ostatnich rozdziałów dotyczy wpływu techniki na inne dziedziny życia i jej z nimi powiązań. Są to: *Inżynieria a cywilizacja zachodnia* (podsumowanie i analiza), *Inżynieria a przemiany ekonomiczne*, *Inżynieria a robotnik*, *Dystrybucja ulepszeń technologicznych* (co daje zysk?), *Zmiany technologiczne a inwestycje*, *Technika a badania naukowe*, *Konkluzja* (demokracja a postęp).

W indeksie nie ma prawie żadnych nazwisk poza anglosaskimi, inne dotyczą raczej okresów wcześniejszych. Zupełny brak jakichkolwiek nazwisk polskich i w ogóle słowiańskich.

B.O.

Margaret 'Espinasse, Robert Hooke, William Heinemann Ltd., London 1956, s. 192, tabl. 18.

Robert Hooke, książka z serii naukowej pod redakcją J. Bronowskiego jest obszerną biografią wielkiego angielskiego uczonego, naświetlającą głównie jego działalność naukową i techniczną. Zawiera ona następujące rozdziały: *Hooke a Newton*, *Przednewtoniańska i newtoniańska wiedza w Anglii*, *Praca naukowa Hooke'a w 1660 r.*, *Mikrografia*, *Późniejsza praca naukowa Hooke'a*, *Wykłady z mechaniki* (tzw. cutleriańskie), *Hooke jako mierniczy i architekt*, *Spółeczne życie Hooke'a*, *Osobiste i domowe życie Hooke'a*.

Bogaty materiał źródłowy, wykorzystany dla napisania tej pracy, podano w obszernej bibliografii. Książka niewątpliwie jest cenną pozycją naukową dającą pełny obraz życia i pracy jednego z największych uczonych angielskich i światowych.

B.O.

A. E. Bell, *Christian Huygens and the development of science in the seventeenth century*, Edward Arnold and Co., London 1950, s. 220, tabl. 6, rys. 61.

Omawiane wydanie książki Bella — *Christian Huygens a rozwój nauki w siedemnastym wieku* — jest przedrukiem wydania z roku 1947. Materiał został podzielony na dwie zasadnicze części. Pierwsza z nich to dokładna biografia znakomitego uczonego holenderskiego, druga zaś to omówienie jego licznych prac naukowych na tle ogólnego stanu ówczesnej wiedzy.

Tytuły rozdziałów części drugiej brzmią: *Stan nauki w pierwszej połowie XVII w.*, *Badania nad zagadnieniem zderzenia ciał sprężystych*, *Siła odśrodkowa*, *Statyka*, *Rozprawa o zegarze wahadłowym* (cztery rozdziały pod wspólnym tytułem).